

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

The Roles of Local Government on Ecotourism Promotion in Noen Phoem Sub-District Area, Nakhon Thai District, Phitsanulok Province

โชติ บดีรัฐ*

Chot Bodeerat

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Pibulsongkram Rajabhat University

*chot.psr@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับของบทบาท เปรียบเทียบบทบาท และหาแนวทางการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรจำนวน 378 คน และเชิงคุณภาพ ประชากรจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติอนุมาน นำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการทดสอบค่าสถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาตามลำดับคือ การส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในชุมชน และบทบาทของผู้นำท้องถิ่น

2) เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการอยู่อาศัย มีผลต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนสถานภาพ และระดับการศึกษา ไม่มีผล

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรดำเนินงานต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้แก่ ควรมีการจัดศูนย์บริการการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในแต่ละพื้นที่ รองลงมาคือ ควรสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้กับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละหมู่บ้าน มีการชี้แจงรายรับ-รายจ่ายกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง และควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว

คำสำคัญ : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตำบลเนินเพิ่ม

Abstract

The objectives of this research were to study the roles level of local government, to compare the roles of local government, and to study the management of local government on ecotourism promotion in the area of Noen Phoem Sub-District, Nakhon Thai District, Phitsanulok Province. The study was conducted by ways of quantitative research with 287 samplings and qualitative research with 20 samplings. The instruments used for data collection were questionnaire and group interview. Thereafter, the collected data was analyzed using descriptive and inferential statistics for frequency distribution, percentage, mean and standard deviation including t-test and One-way ANOVA analysis.

The result found that 1) The roles level of local government on ecotourism promotion in general was at a medium level. When considering more separately, it was shown that the mean of tourist promotion was the highest followed by that of local wisdom promotion and conservation, conservation of natural resources and environment, community participation and roles of local leader respectively.

2) Gender, age, career, income and period of living affected ecotourism promotion significantly at $P \leq 0.05$ whereas status and education level had no an effect on that.

3) Local government should operate constantly on ecotourism promotion by setting up more tourist centers in each area, allocating budget of local government to each tourist attraction in each village, clarifying income-outcome to public on a regular basis and inviting community to participate in tourist management planning.

Keywords : local government, ecotourism, Noen Phoem Sub-District

บทนำ

การพัฒนาประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม คมนาคม การท่องเที่ยว การค้าและการบริการ ขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม อาทิ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดจากการใช้อย่างสิ้นเปลือง และขาดการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีความขัดแย้งระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่คำนึงถึงผลในเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสมดุลของระบบนิเวศ ตลอดจนการแพร่กระจายของภาวะมลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ ปัญหาเสียงและกลิ่นในชุมชน ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ปัญหาการกำจัดของเสียอันตราย ซึ่งมีแนวโน้มของการเกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น

ประเทศไทยได้นำแนวคิดที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มากำหนดเป็นนโยบาย โดยได้มีการตระหนักถึงการดูแลทำให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืนโดยการเปิดโอกาสให้กับทางภาคเอกชน เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน ชุมชน และประชาชนได้เข้ามามีบทบาทการมีส่วนร่วมในเรื่องของกระบวนการพัฒนาในด้านต่างๆ มากขึ้น โดยเห็นได้จากตัวอย่างในปี พ.ศ. 2538-2539 ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านของการท่องเที่ยว

ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทั้งในด้านศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี โบราณสถานโบราณวัตถุ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ รวมทั้งแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีในประเทศไทยได้มีการจัดให้เกาะเกร็ดนั้น เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีประวัติความเป็นมาในด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวมอญที่สำคัญ มีสถานที่ตั้งติดต่อกับกรุงเทพฯ โดยได้มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้นักท่องเที่ยวมารับทราบมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการวางแผนพัฒนาประเทศ และถือได้ว่าเป็นการปฏิรูปความคิดและคุณค่าใหม่ ของสังคมไทยที่ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลาง ของการพัฒนา” และใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้คนมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุล ระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ต่อมาแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้ใช้ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ควบคู่กับการพัฒนาแบบองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และมุ่งพัฒนาแบบสมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย และแผนพัฒนาฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมกัน” (Green and Happiness Society) ภายใต้แนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญต่อการนำทุนทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และทุนทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกันและเสริมสร้างให้เข้มแข็งเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนา ที่มั่นคงเป็นฐานการดำรงวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมไทย อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนและ ขณะเดียวกันการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 จำเป็นต้อง เปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศอย่างรอบด้านและวางจุดยืนการพัฒนาในระยะยาว ภายใต้ วิสัยทัศน์ประเทศไทยปี พ.ศ. 2570 ไว้ดังนี้ “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีกับวิถีชีวิตแห่ง ความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรม ประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน ที่ทั่วถึง มีคุณภาพสังคมมีความปลอดภัยมั่นคงอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจ ที่พึ่งตนเองได้และแข่งขันในเวทีโลกสามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี” (Office of the National Economic and Social Development Board, 2011)

อีกทั้งได้มีการกำหนดทิศทางของการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวและมุ่งผลักดันให้ประเทศไทย เป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอาศัยเงื่อนไขด้านภูมิศาสตร์และ ทางด้านการพัฒนาเครือข่ายการคมนาคมกับประเทศเพื่อนบ้านให้สามารถเชื่อมโยงกันได้โดยสะดวก พร้อมทั้งการรักษาคุณภาพและควมมีเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวให้คงไว้ ตลอดจนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวที่ได้มาเยือนเพื่อให้ได้มีการกระจายรายได้ภายในประเทศมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อผลักดันให้มีการดูแลรักษา แหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการปลูกจิตสำนึก ให้ประชาชนโดยเฉพาะในท้องถิ่นนั้นๆ ได้เข้าใจและเห็นถึงความสำคัญในเรื่องของการท่องเที่ยวและ การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของตนเองให้อยู่ในสภาพที่ดีต่อไป โดยเน้นการท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวทางเลือกเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดความรู้ในการอนุรักษ์ที่ถูกต้องแก่ทุกคน รวมทั้งการประสานงาน การปรึกษาหารือตั้งคณะทำงานร่วมกัน

กับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งในด้านของนโยบายและหลักปฏิบัติกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อวางแผนด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างเป็นรูปธรรม

จังหวัดพิษณุโลกมีลักษณะเด่นหลายอย่าง คือมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ ด้วยธรรมชาติที่งดงาม มีแหล่งอารยธรรมทางประวัติศาสตร์มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่รุ่งเรืองมาแต่อดีต ที่ทรงคุณค่า วัฒนธรรมพื้นบ้าน วิถีชีวิตที่เรียบง่าย ความมีน้ำใจของชุมชนเป็นเสน่ห์ที่มัดใจนักท่องเที่ยว มีความหลากหลายของอาหารพื้นบ้าน ซึ่งมีความโดดเด่นไม่เหมือนจังหวัดใดในภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบน ปัจจุบันมีการพัฒนาทั้งด้านสาธารณูปโภคและการคมนาคมมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากทุนทางเศรษฐกิจทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมและประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนพัฒนาจังหวัด ซึ่งในปัจจุบันการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องได้รับการพัฒนา ศักยภาพของคนในท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ ซึ่งหากการพัฒนาเป็นการพัฒนาอย่างเป็นระบบแล้วก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เราจำเป็นต้องมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน หมายถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อการตอบสนองของความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคมและความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถที่จะรักษาความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศ โดยการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอันมีคุณค่าอย่างรอบคอบและฉลาดในการประยุกต์ใช้ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาว ซึ่ง Banyen Chantanawat (2002) ได้ศึกษาพบว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้เกิดการจัดระเบียบสภาพแวดล้อมของชุมชนใหม่ให้ร่มรื่น น่าดู ลดปริมาณการตัดไม้ทำลายป่าหรือล่าสัตว์ลง ด้านวัฒนธรรมชาวบ้านก็มีการปรับตัวยอมรับวัฒนธรรมสากลเพิ่มขึ้นทำให้เกิดการผสมผสาน และเรียนรู้ทางวัฒนธรรมร่วมกันเป็นวัฒนธรรมร่วมสมัย ความยั่งยืนของการท่องเที่ยวนอกจากจะเป็นการยั่งยืนในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวแล้วจะต้องเสริมสร้างคุณภาพและมาตรฐานของการท่องเที่ยวให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะต้องมีการให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบร่วมกันพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของการท่องเที่ยวคนในท้องถิ่นมีน้ำใจไมตรีที่ดีงามและคนท้องถิ่นรับผลประโยชน์ร่วมกัน และจะต้องให้ประชาชนมีความตระหนักในคุณค่าอย่างแท้จริง มีความรู้ มีการรู้จักใช้ประโยชน์มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นของตนเอง (Therdchai Choibamroong, 2009)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ชวนชมดอกไม้งามบนอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ได้มีการจัดทำโครงการในกิจกรรมเพื่อส่งเสริมท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลปีใหม่ ด้วยการเชิญชวนนักท่องเที่ยวทำลมหนาว สัมผัสแม่คะนึ่ง ชมดอกซากุระเมืองไทยที่ได้เริ่มมาตั้งแต่เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2558 และโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวตำบลเนินเพิ่มอย่างยั่งยืน ด้วยการสนับสนุนการปลูกดอกไม้และปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม ในหลายหมู่บ้านมาจนถึงอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ส่วนดอกกระดาษที่ปลูกในโครงการพระราชดำริ มีมากพอสมควรและกำลังสวยงาม แต่อย่างไรก็ตามสำหรับดอกพญาเสือโคร่งนั้นจะบานเต็มที่ประมาณ กลางเดือนมกราคม เนื่องจากมีฝนตกลงมาในช่วงก่อนหน้า ทำให้ต้นพญาเสือโคร่งมีใบออกมาชมดอก ส่วนการจัดระบบการจราจรสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะขึ้นไปเที่ยวบนอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ได้มีการบูรณาการร่วมกับหลายหน่วยงานและผู้นำท้องถิ่นตำบลเนินเพิ่มด้วยการจัดอบรมไกด์ชุมชน และเพิ่มจุดบริการรถรับส่งผู้โดยสารให้มากขึ้นเป็น 3 จุด และหากต้องการชมความงามทางธรรมชาติภายใน

อุทยานฯ ก็จะมีรถของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่นคอยให้บริการเช่นกัน อีกทั้งหากนักท่องเที่ยวประสบปัญหา ก็สามารถติดต่อกับผู้นำชุมชนและหัวหน้าส่วนราชการ รวมถึงท้องที่การบริหารส่วนตำบลเนินเพิ่ม

ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาก็ตาม แต่การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดก็ยังคงมีปัญหาที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข คือ ปัญหาความเสื่อมโทรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานด้านต่างๆ การจัดระเบียบร้านค้า เปีงและแผงลอยในสถานที่ท่องเที่ยว ไม่มีความเป็นระเบียบ ไม่ถูกสุขอนามัย ซึ่งในบางครั้งยังไม่คำนึงถึงความเป็นวัฒนธรรมไทยทำให้ขาดความงดงามตามแบบวัฒนธรรมไทย ผู้ที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง รวมทั้งขาดข้อมูลที่เป็นจริงเกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางวัฒนธรรม ไม่มีความรู้ความเข้าใจในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้ขาดความตระหนักในความเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง ทำให้เกิดปัญหาความไม่ปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เกิดปัญหาด้านการบริหารจัดการในชุมชน การโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ไม่มีความชัดเจน พื้นที่หลายแห่งมีคนจำนวนมากไม่น้อยที่เข้าไปบุกรุกพื้นที่ เป็นการทำลายความงดงามและเสน่ห์ของสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่าปัญหาดังกล่าวนั้นอยู่ที่คน ซึ่งยังไม่มีความรู้ความเข้าใจและไม่มีทักษะการบริหารจัดการที่ดีพอ ประกอบกับการแข่งขันที่มีมากขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก 3) เพื่อศึกษาแนวทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก รวมทั้งประโยชน์ที่ชุมชนได้รับการท่องเที่ยวและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เผยแพร่ให้กับหมู่บ้านและชุมชนอื่นที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการกำหนดแนวทางและนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอ นครไทย จังหวัดพิษณุโลก ที่มีศักยภาพของไทยเพื่อการแข่งขันทางด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกับนานาชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 12,054 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก คำนวณโดยตารางของ Yamane จำนวน 378 คน และเชิงคุณภาพจำนวน 20 คน

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

1. ประเภทเครื่องมือการวิจัย

วิจัยเชิงปริมาณ

• **ตอนที่ 1** ข้อมูลส่วนตัวของประชาชนในพื้นที่ชุมชนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการอยู่อาศัย

• **ตอนที่ 2** ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

• **ตอนที่ 3** แบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อแนวทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

วิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

• **ตอนที่ 1** คำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการอยู่อาศัย แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

• **ตอนที่ 2** คำถามเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกตามประเด็น 1) ด้านบทบาทของผู้นำท้องถิ่น 2) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนและ 5) ด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

• **ตอนที่ 3** คำถามเกี่ยวกับแนวทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ครอบคลุม และสามารถตอบปัญหาการวิจัยได้ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามกับผู้ให้ข้อมูลและมีส่วนร่วมในการสังเกตในเรื่องบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโครงการจัดตั้งคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลชุมชนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

2. เก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง ซึ่งได้รับคืนจากประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ที่ตอบแบบสอบถามครบตามจำนวนที่ให้แบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 378 ชุด

3. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้วให้คะแนนตามค่าน้ำหนักของคะแนนสำหรับแบบสอบถามที่กำหนดไว้และนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ด้วยมือหรือเครื่องคอมพิวเตอร์ในการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean)

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. **การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study)** เป็นการศึกษาข้อมูลทั่วไปของชุมชนในเขตตำบลเนินเพิ่ม ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน อาณาเขต พื้นที่ ภูมิประเทศ อากาศ และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. **การสัมภาษณ์ (Interview)** การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal Interview) และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพิษณุโลก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์กรชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิหรือปราชญ์ชาวบ้าน

3. ขั้นตอนการสัมภาษณ์

1. ผู้วิจัยเริ่มทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

2. ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผลที่ต้องใช้เครื่องบันทึกเสียง และขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สบายใจที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใดผู้วิจัยจะไม่บันทึก

3. ขณะสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการพูดคุยสนทนากับผู้ให้สัมภาษณ์ไว้โดยไม่ถือแบบสัมภาษณ์ แต่ใช้วิธีจำประเด็นข้อคำถามไว้ การตั้งประเด็นคำถามไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ แต่ขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่องที่กำลังสนทนากันอยู่ คณะผู้วิจัยพยายามเชื่อมโยงการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้คำตอบตรงตามประเด็นที่ต้องการ นอกจากนี้ได้จัดบันทึกในขณะสัมภาษณ์ด้วย

4. ขั้นตอนหลังการสัมภาษณ์

1. คณะผู้วิจัยหาเวลาหลังการสัมภาษณ์เพื่อจดรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้บันทึกในขณะสัมภาษณ์ ข้อสังเกตต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ปฏิกริยาของผู้ให้สัมภาษณ์และการให้ข้อมูล รวมทั้งความคิดเห็นของผู้วิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์

2. สำนวณจำนวนเทปที่ทำการบันทึกเสียงไว้ จดวัน เวลาและชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์ลงในเทปแต่ละม้วน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนเมื่อนำมาฟังอีกครั้งในช่วยวิเคราะห์ข้อมูล

5. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) วัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็น 1) ด้านบทบาทของผู้นำท้องถิ่น 2) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 3) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนและ 5) ด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งผู้ร่วมสนทนากลุ่มจำนวน 20 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างได้ทำการตอบแล้วมาวิเคราะห์ประมวลผล โดยแบ่งการวิเคราะห์ตามขั้นตอนต่อไปนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอนุมานหรือสถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) รวมถึงใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

- วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการอยู่อาศัย โดยผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage)

- วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกทั้งหมด 5 ด้าน โดยผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) นำมาแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อวิถีชีวิตของชุมชนหมู่บ้านห้วยน้ำไซ ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการอยู่อาศัย โดยใช้สถิติทดสอบค่า t-test แบบ Two-Independent Sample Test และสถิติทดสอบค่า F-test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe

- ข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิดให้ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อแนวทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้

โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี ซึ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

2.1 การตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

- ทำการตรวจสอบข้อมูลในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการตรวจสอบในสนาม โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ทั้งจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง

- ทำการตรวจสอบข้อมูลเรื่องเดียวกันจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกันเป็นการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เพื่อทำการตรวจสอบว่าเมื่อบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะยังคงเหมือนเดิมหรือไม่

- ตรวจสอบข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์แล้วไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของชุมชนและผู้เกี่ยวข้องอ่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและสามารถปรับแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องได้

2.2 นำข้อมูลมาจัดระบบ โดยการแบ่งข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่

2.3 จัดข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการแจกแจงความถี่ (Frequency) และทำให้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการนำเสนอในประเด็นที่เชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก สรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดเป็นเพศหญิง มีจำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 50.6

- จำแนกตามอายุ พบว่า ส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 และช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6

- จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่จะมีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4

- จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ส่วนใหญ่จะมีสถานภาพสมรส จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3

- จำแนกตามอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2

- จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่รายได้ต่ำกว่า 10,000 จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4

- จำแนกตามระยะเวลาการอยู่อาศัย พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่มากกว่า 6 ปี จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชนและด้านบทบาทของผู้นำท้องถิ่น

1. ด้านบทบาทผู้นำท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.31, S.D. = 0.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมอบหมายอำนาจการตัดสินใจให้แก่ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานระดับถัดไปเพื่อความคล่องตัว โดยมีการกำกับและตรวจสอบเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพประสิทธิผล คำนึงค่าและมีความเสี่ยงในระดับที่ยอมรับได้ ($\bar{x} = 3.47, S.D. = 1.75$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และสถานที่ในการวางแผน การทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ($\bar{x} = 3.35, S.D. = 0.87$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจต่อบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เช่น การยกย่องบุคลากรดีเด่น รางวัลคุณภาพ ($\bar{x} = 3.18, S.D. = 0.90$)

2. ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.41, S.D. = 0.79$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.55, S.D. = 1.74$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามข้อตกลงและกฎระเบียบของชุมชน ($\bar{x} = 3.31, S.D. = 0.88$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีส่วนร่วมประชุมในการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.25, S.D. = 0.94$)

3. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.48, S.D. = 0.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการสนับสนุนในการปลูกต้นไม้และเพิ่มพื้นที่สีเขียว ($\bar{x} = 3.69, S.D. = 1.10$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการช่วยดูแลรักษาความสะอาดของพื้นที่ ($\bar{x} = 3.58, S.D. = 0.98$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการกำหนดนโยบาย การวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี ($\bar{x} = 3.25, S.D. = 0.93$)

4. ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63, S.D. = 1.10$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการสนับสนุนหรือจัดให้มีป้ายแสดงข้อมูลบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.69, S.D. = 1.10$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีการสนับสนุนหรือจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 3.70, S.D. = 1.39$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการสนับสนุนหรือจัดให้มีการทำเว็บไซต์เพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน ($\bar{x} = 3.48, S.D. = 2.31$)

5. ด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.25, S.D. = 0.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาชีพมาจัดทำเป็นสินค้า OTOP ($\bar{x} = 3.40, S.D. = 2.21$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{x} = 3.33, S.D. = 1.77$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ($\bar{x} = 3.09, S.D. = 0.93$)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

การเปรียบเทียบบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่มอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลพบว่า เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะในการอยู่อาศัย มีผลต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนสถานภาพและระดับการศึกษา ไม่มีผลต่าง

ตอนที่ 4 แนวทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ผลจากการสัมภาษณ์ แนวทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า ควรมีการจัดศูนย์บริการการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในแต่ละจุดของแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้กับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละหมู่บ้าน และมีการชี้แจงรายรับ-รายจ่ายกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง แต่ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่รัฐจะเป็นตัวกลางระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ โดยปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและภารกิจที่ตนเองได้รับมอบหมายจากงาน โดยมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ ซึ่งถ้าทางภาครัฐมีงบก็ช่วยเหลือ หน้าที่ในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวนั้นทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลเนินเพิ่มจะเข้าไปร่วมกิจกรรมประจำปี โดยจะคอยดูแลจัดการและอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดขยะหรือดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชน โดยมีแผนดำเนินงาน 4 ปี โดยประเด็นสำคัญคือ เพื่ออนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผู้นำชุมชนมีการส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการประกอบอาชีพโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ทำให้เกิดประโยชน์และมีรายได้เข้ามาหมุนเวียนภายในชุมชน และส่งเสริมการประกอบอาชีพหลักหรือประกอบอาชีพย่อย และงบประมาณในการสนับสนุนการท่องเที่ยวทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว จึงต้องมีการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานอื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่เพื่อมาพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเป็นที่ดึงดูดความสนใจและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายดังนี้

การศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตพื้นที่ตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน และด้านบทบาทของผู้นำท้องถิ่น

1. **ด้านบทบาทของผู้นำท้องถิ่น** โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมอบหมายอำนาจการตัดสินใจให้แก่ผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานระดับถัดไปเพื่อความคล่องตัว โดยมีการกำกับและตรวจสอบเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพประสิทธิผล คุ่มค่า และมีความเสี่ยงในระดับที่ยอมรับได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าการที่ได้มอบหมายอำนาจการตัดสินใจให้แก่ผู้บริหารก็เพื่อให้เกิดการทำงานที่คล่องตัว รวดเร็ว ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bunga Wachirasakmongkol (2014) ได้กล่าวว่าบทบาทของผู้นำเป็นการแสดงออกโดยอิสระที่มีผลดีต่อผู้อื่นหรือสังคม เช่น การตัดสินใจ การจูงใจให้คนทำงาน การแสดงออกทางความคิด การพูด พฤติกรรมทางอารมณ์ การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม

2. **ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน** โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการชี้แจงรายรับ-รายจ่ายกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการชี้แจงรายรับ-รายจ่าย ให้กับประชาชนได้รับรู้ แต่ถ้ามองในมิติการมีส่วนร่วมประชาชนค่อนข้างจะขาดการมีส่วนร่วมในการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Malinee Srimaitree (2017) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบและศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตลักษณ์ของท้องถิ่นสู่นักท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังในอนาคตต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระดับมาก ได้แก่ การร่วมดำเนินกิจกรรม การร่วมติดตามประเมินผล และการร่วมวางแผน

3. **ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ซ่อมแซมถนนที่เป็นลูกรัง ควรมาถึงขยะตามจุดต่างๆ เพื่อง่ายต่อการทิ้งขยะ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าสภาพถนนปัจจุบันยังเป็นทางลูกรังเป็นอุปสรรคสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และควรมีการนำถังขยะมาตั้งตามจุดเพื่อให้เกิดความสะดวกและเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ratchada Jirathamakul (2016) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมในชุมชนบ้านแซน อำเภอดงหลวง จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการอย่างมากเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการจัดวางตำแหน่งฐานการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการเพิ่มพื้นที่ลานจอดรถให้เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว จัดอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม มีการปรับปรุงห้องน้ำให้ได้มาตรฐาน สะอาด ถูกสุขอนามัย มีการจัดวางป้ายบอกทางให้อยู่ในตำแหน่งที่สังเกตเห็นง่าย และควรมีพื้นที่ในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับจำนวนนักท่องเที่ยว เพื่อเตรียมพร้อมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยว

4. **ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน** โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ไม่ค่อยมีการปรับภูมิทัศน์ภายในสถานที่ท่องเที่ยว ควรมีการจัดบริการรถสาธารณะเพิ่มมากขึ้นและเพิ่มระบบความปลอดภัยระหว่างการเดินทางให้บริการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวยังไม่ได้มีการปรับภูมิทัศน์ที่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร และที่สำคัญควรมีการจัดบริการสาธารณะเพิ่มขึ้นอีก เช่น ระบบน้ำ ไฟฟ้า ถนน รถอำนวยความสะดวก เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sasikant Kullawanich (2008) ได้กล่าวว่ามีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายแต่ยังขาดการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์ มีเส้นทางเข้าถึงสะดวกแต่ขาดป้ายบอกทาง ด้านบริการการท่องเที่ยวมีความพร้อม ทั้งการคมนาคม

ขนส่ง ที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร แต่ยังคงขาดบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ไม่มีการวางแผนด้านการตลาด สื่อประชาสัมพันธ์มีน้อยทำให้ขาดการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วม ทั้งด้านการวางแผนการดำเนินการ การรับผลประโยชน์ ส่วนด้านบริหารจัดการไม่มีการวางแผนกำลังพล ขาดบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ไม่มีการวางแผนการงบประมาณ ขาดการบูรณาการในการจัดการ

5. ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ค่อยมีบทบาทมากนักในเรื่องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่มีการจัดองค์ความรู้ที่ทันสมัยให้กับประชาชนในด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องยังเข้ามาสนับสนุน ส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Patcharin Jungprawate (2017) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาตลาดคลองสวนร้อยปี อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า มีการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ เพราะคนในชุมชนต้องการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืน จึงได้มีการสืบสานถ่ายทอดวิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีและปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่เยาวชนรุ่นหลังร่วมกันอนุรักษ์ไว้รวมไปถึงให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านบทบาทของผู้นำท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนงบประมาณให้กับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละหมู่บ้านให้เพิ่มมากขึ้น และส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์
2. ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการชี้แจงรายรับ-รายจ่ายกับประชาชนอย่างต่อเนื่องดีแล้ว แต่ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนบริการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว
3. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ควรซ่อมแซมถนนที่ชำรุดเป็นหลุมเป็นบ่ออยู่เสมอ และควรมีถังขยะตามจุดต่างๆ ตามพื้นที่มากกว่านี้ เพื่อไม่ให้ทัศนียภาพบริเวณรอบๆ สถานที่ท่องเที่ยวสกปรก
4. ด้านการส่งเสริมท่องเที่ยวในชุมชน ควรมีการปรับปรุงทัศนียภาพในสถานที่ท่องเที่ยว และควรมีการจัดบริการรถสาธารณะเพิ่มมากขึ้น และเพิ่มระบบความปลอดภัยระหว่างให้บริการนักท่องเที่ยว
5. ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีบทบาทในเรื่องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นมากกว่านี้ และควรมีการจัดองค์ความรู้หรือแนะนำความรู้ที่ทันสมัยให้กับประชาชนในด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในด้านความคาดหวัง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ศึกษาทางด้านของประชาชนในเขตตำบลเนินเพิ่ม อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ควรจะศึกษาในด้านของนักท่องเที่ยวเพื่อจะได้ทราบว่าปัจจุบันนักท่องเที่ยว มีความคาดหวังความพึงพอใจในการจัดการการท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใดเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

2. หากจะพัฒนาให้มีการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้อยู่ในระดับสากล ควรทำวิจัยเพิ่มเติมกับกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น นักเรียน นิสิต นักศึกษาและบริษัทนำเที่ยว เพื่อจะได้รับทราบมุมมองที่หลากหลาย จะได้สามารถนำไปพัฒนาให้ครบทุกด้าน

References

- Banyen Chantanawat. (2002). **Tourism and Its Affects on the Thai Yai Community: the Case Study at Tham Lod Village, Pang Mapha District, Mae Hong Son Province.** Graduate School, Rajabhat Institute Chiang Mai.
- Bunga Wachirasakmongkol. (2014). **Instructional Leadership.** Naresuan University.
- Malinee Srimaitree. (2017). Model and Potential Development of Community Enterprises in the Cultural Tourism Based on Local Identity to Tourists in Ubon Ratchathani Province. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 11(2), 53–65
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2011). **National Economic and Social Development Plan No.11 (2012–2016).** Bangkok: The Prime Minister’s Office.
- Patcharin Jungprawate. (2017). Community Needs in Developing Potential for Conservation Tourism Management: A Case Study of Klong Suan 100 Years Old Market, Bang Bo District, Samut Prakan Province. *Journal of Thai Hospitality and Tourism*, 12(1), 36–49.
- Ratchada Jirathamakul. (2016). The Development Guidelines of Creative Cultural Community–Based Tourism of Ban Ka–nan Community, Thalang District, Phuket Province. *Journal of Cultural Approach*, 17(31), 1–15.
- Sasikant Kullawanich. (2008). **Community Tourism Promotion : A Case Study of Takua Pa Municipality, Amphoe Takua Pa, Changwat Phang Nga.** Independent Study. Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences Khon Kaen University.
- Therdchai Choibamroong. (2009). **Conservation of Tourist Attraction.** Bangkok: National Institute of Development Administration.